

RAZOTKRIVANJE BIZNIS TRENDOVA I PREDUZETNIČKIH PRILIKA U OBRAZOVANJU

Nikola Fimić¹, Jovana Gardašević Živanov², Maja Kovačević³, Ivana Brkić⁴, Radivoj Prodanović⁵

^{1,2,3,4}Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment u Novom Sadu

^{2,3,4}Univerzitet Privredna Akademija u Novom Sadu

¹Nikolafimic13@gmail.com, ²J.gardasevic@fimek.edu.rs, ³Majaskovacevic5@gmail.com, ⁴ivana.j.milosevic@fimek.edu.rs, ⁵Rprodanovic@fimek.edu.rs

Kratka sadržaj: Sa rapidnim tehnološkim napretkom, obrazovanje je doživelo revoluciju pod nazivom 'Učenje 2.0'. Ovaj rad prikazuje kako inovacije i nove veštine u obrazovnom sektoru razotkrivaju nove biznis trendove i preduzetničke prilike. Fokusirajući se na implementaciju modernih tehnologija, digitalnih alati i interaktivnih metoda u učenju, analizira se kako ove promene oblikuju obrazovni kontekst. Kroz sagledavanje dinamike učenja, pruža se uvid u ključne elemente koji definišu Učenje 2.0. Istovremeno, istražuje se kako preduzetnički duh odgovara na ove izazove, identifikujući perspektive za nove poslovne modele i tržišne prilike u sektoru obrazovanja. Ovaj rad služi kao osnova za razumevanje evolucije obrazovanja u digitalnom dobu i pruža smernice za buduće preduzetničke inicijative u oblasti obrazovanja.

Ključne reči: učenje 2.0, biznis trendovi, obrazovanje, preduzetništvo, poslovni modeli

DISCLOSURE OF BUSINESS TRENDS AND ENTREPRENEURIAL OPPORTUNITIES IN EDUCATION

Abstract: With rapid technological advancement, education has undergone a revolution called 'Learning 2.0'. This paper shows how innovations and new skills in the education sector reveal new business trends and entrepreneurial opportunities. Focusing on the implementation of modern technologies, digital tools and interactive methods in learning, we analyze how these changes shape the educational context. By looking at the dynamics of learning, an insight into the key elements that define Learning 2.0 is provided. At the same time, it explores how the entrepreneurial spirit responds to these challenges, identifying perspectives for new business models and market opportunities in the education sector. This work serves as a basis for understanding the evolution of education in the digital age and provides guidance for future entrepreneurial initiatives in the field of education.

Keywords: Learning 2.0 / Business trends / Education / Entrepreneurship / Business models

1. DIGITALNA TRANSFORMACIJA U OBRAZOVANJU

Digitalna transformacija globalne ekonomije i društva povećava složenost savremenog sveta, kao i brzinu promena, zbog povećane povezanosti i povećanja broja bolje obrazovanih pojedinaca širom sveta. Prema OECD-u (OECD, 2019) ova dva elementa, složenost i brzina promene, znače da povezivanje obrazovanja sa trendovima koji oblikuju svet u kome živimo nikada nije bilo tako važno kao što je danas. Jedan od vodećih izazova u vezi sa budućim kvalitetom života je obrazovanje, ne samo zato što je obrazovanje samo po sebi put ka boljem kvalitetu života, već zato što mnogi drugi izazovi vode ka održivoj budućnosti (stanovništvo, zapošljavanje, urbanizacija itd.) i direktno utiču na obrazovanje i u velikoj meri zavise od obrazovanja ako želimo da se nosimo sa njima. Istraživanje autora naglašava da je obrazovanje preduslov za postizanje drugih ciljeva održivog razvoja (Kioupi i Voulvoulis, 2019; Levin, 2019). Održivo obrazovanje zahteva strategiju održivog razvoja, čiji je krajnji cilj postizanje ličnih i društveno održivih politika i praksi (Chen et al., 2020). Iz perspektive implementacije, obrazovne aktivnosti, posebno u školama, moraju uključiti održive i efikasne obrazovne metode kako bi se ispunio potencijal transformacije tehnologije. Te promene su: 1) promena ciljeva i zadataka 2) promena obrazovnih ekologija 3) promene u shvatanjima nastave i učenja 4) promene koje se posebno tiču nastavnika i 5) promene u upravljanju.

2. TREND OBRAZOVANJA U PREDUZETNIŠTVU I MENADŽMENTU

Danas se društvo suočava sa brojnim problemima izazvanim krizom COVID-19 koja zahteva nova znanja i strategije. Preduzetničko obrazovanje igra ključnu ulogu u sticanju znanja koje može pomoći u upravljanju krizom. Ljudsko učenje u kontekstu preduzetničkog obrazovanja može se definisati kao „širi pojam koji se odnosi na proces sticanja (ili unapređenja) znanja i struktura znanja, veština, stavova (zajedno sa vrednostima, verovanjima, navikama

i drugim u zavisnosti od holističke prirode)” (Kakouris & Liargovas, 2020, str. 4). Preduzetničko obrazovanje je važno iz dva glavna razloga. Prvo, kursevi o preduzetništvu podučavaju praktične veštine koje su potrebne iz razloga zaposlenosti. To znači da je fokus u obrazovanju o preduzetništvu premošćivanje jaza između teorije i prakse. Zbog promenljivih uslova životne sredine koji su rezultat digitalne transformacije potrebno je više preduzetničkih veština (Jones et al., 2017). Ovo je posebno evidentno u industrijama sa intenzivnim znanjem koje karakteriše potreba za inovacijama. Drugo, pandemija Covid-19 zahteva preduzetnički način razmišljanja da bi se nosili sa promenom. Ovo pomaže da se izgradi kreativno razmišljanje, ali i otpornost potrebna u novom ekonomskom kontekstu (Jones, Klapper, Ratten, & Faiolle, 2018).

3. INOVACIJE U OBRAZOVANJU

Inovacije u obrazovanju su novi pristup visoke tehnologije, kao novi način razvoja u digitalizovanoj oblasti. Autori dokazuju da su digitalne tehnologije relevantne i široko korišćene u različitim oblastima društva: menadžmentu, ekonomskim odnosima, nauci i obrazovanju. Takodje, digitalizacija obrazovnog procesa je od posebnog značaja, jer se obrazovanje može smatrati osnovom razvoja privrede i ostvarivanja planiranih strateških ciljeva. Danas se u oblasti obrazovanja odvijaju važni transformacioni procesi: šire se elektronski udžbenici, internet portali, baze informacija o potrebama, aktivno se razvijaju sistemi onlajn kurseva i učenja na daljinu. Uvodi se sistem pametnog obrazovanja koji podrazumeva obezbeđivanje pristupa sadržajima širom sveta, izgradnju učenja u interaktivnom okruženju. Utvrđeno je da digitalizacija obrazovanja identifikuje rizike i probleme koji zahtevaju rešenja (Ziyadin, Omarova, Doszhan, Saparova, Zharaskyzy, str. 1318, 2018). Inovacije u biznis obrazovanju igraju ključnu ulogu u prilagođavanju potrebama savremenog poslovnog okruženja. Inovacije koje mogu imati ključnu ulogu u razvijanju novog obrazovanja u biznisu su: 1) personalizovano učenje - pri čemu se misli na korišćenje tehnologije, poput veštačke inteligencije, za prilagođavanje programa obrazovanja specifičnim potrebama svakog pojedinca, i praćenje napretka polaznika i prilagođavanje kurseva kako bi se zadovoljile individualne sposobnosti i ciljevi 2) industrijska saradnja i stvarno iskustvo - partnerstva između obrazovnih institucija i preduzeća kako bi se obezbedila praktična iskustva u stvarnim poslovnim okruženjima, praktikovanje veština u stvarnom radnom okruženju kroz projekte i saradnju sa kompanijama 3) veštačka inteligencija u obrazovanju - korišćenje veštačke inteligencije za pružanje personalizovanih preporuka, automatsko ocenjivanje i analizu podataka o učenju. AI takođe može pomoći u identifikaciji potreba za dodatnim obukama ili resursima 4) razvoj veština budućnosti - fokus na obuci veština koje su ključne za budućnost poslovanja, uključujući digitalnu pismenost, analitičke veštine i rešavanje problema. Pored tehničkih veština, soft veštine su danas veoma neophodne u pogledu učenja i napredovanja studenata i njihove pripremljenosti na buduće poslove i izazove sa kojima će se suočavati, kao i sa potrebama kompanija u kojima će oni potencijalno biti zaposleni. U vezi sa tim, veoma važno je da svaka obrazovna institucija ima plan da razvija meke veštine kod svojih studenata, da ih podstiče i da traži od njih više. Te veštine uključuju: komunikaciju, timski rad, liderske veštine, rešavanje problema, prilagodljivost i fleksibilnost, empatiju kao deo emocionalne inteligencije, poslovnu etiku i ostalo. Često studentima koji su izuzetno ili dobro tehnički potkovani manjka mekih veština i nisu u stanju da se prilagode novim sredinama. S toga je institucijama i kompanijama važno da se oni potkuju ovim veštinama i da već dolaze spremni i razvijeni, čime bi se mnogo vremena uštedelo poslodavcima, što bi predstavljalo izuzetan napredak u domenu razvoja mladih zaposlenih.

4. ZAKLJUČAK

Obrazovanje je novi prioritet, koji doprinosi poboljšanju konkurentnosti nacionalnih ekonomija u kontekstu sve veće globalizacije. Danas postoji mnogo pristupa koji će uticati na trendove u sferi obrazovanja. Digitalizacija znači da će postojati posebna tehnika u menadžmentu obrazovanja i ona će biti centralni faktor rasta proizvodnje i produktivnosti rada. Kako se svetska ekonomija razvija, tako se razvija i proces inovacija (Ordov, Madiyarova, Ermilov, Tovma, Murzagulova, 2019). Takodje, digitalne tehnologije u regionu će biti uspešne ukoliko postoji višenamensko deljenje proizvodnih kapaciteta, niži troškovi, koncentracija distributivnih mreža, formiranje kanala informacija, znanja, tehnologije i menadžerske ekspertize (Ziyadin, Omarova, Doszhan, Saparova, Zharaskyzy, 2018). Digitalna ekonomija zahteva da ljudi imaju digitalne veštine da bi imali koristi od toga. S toga su inovacije u obrazovanju neophodna tema za razmatranje i uvođenje istih jer samo na taj način obrazovanje može biti podignuto na viši nivo kako bi država i ekonomija bila konkurentnija, kako bi mladi ostajali da studiraju u svojoj zemlji i kako bi se značaj obrazovanja podigao na mnogo viši nivo nego što je trenutno.

5. LITERATURA

- [1] Burbules, N. C., Fan, G., & Repp, P. (2020). Five trends of education and technology in a sustainable future. *Geography and Sustainability*, 1(2), 93-97.
- [2] Chen, H., Ling, L., Ma, Y., Wen, Y., Gao, X., & Gu, X. (2020). Suggestions for chinese university freshmen based on adaptability analysis and sustainable development education. *Sustainability*, 12(4), 1371.
- [3] Jones, P., Klapper, R., Ratten, V., & Fayolle, A. (2018). Emerging themes in entrepreneurial behaviours, identities

and contexts. *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 19(4), 233-236.

[4] Kakouris, A., Molina, V., & Liargovas, P. (2020, September). Assessing the Impact of Entrepreneurship Education on Entrepreneurial Beliefs and Conceptualizations. In *ECIE 2020 15th European Conference on Innovation and Entrepreneurship* (p. 320). Academic Conferences limited.

[5] Kioupi, V., & Voulvoulis, N. (2019). Education for sustainable development: A systemic framework for connecting the SDGs to educational outcomes. *Sustainability*, 11(21), 6104.

[6] Lewin, K. M. (2019). The sustainable development goals for education: commonwealth perspectives and opportunities. *The Round Table*, 108(4), 367-382.

[7] OECD, C. (2008). *Trends Shaping Education 2008 Edition* (Pristupio 22.01.2024)

[8] Ratten, V., & Jones, P. (2021). Entrepreneurship and management education: Exploring trends and gaps. *The International Journal of Management Education*, 19(1), 100431.

[9] Ziyadin, S., Omarova, A., Doszhan, R., Saparova, G., Zharaskyzy, G. (2018). Diversification of R and D results commercialization. *Problems and Perspectives in Management*, 16 (4), 331-343.